

22. JULI 2014. BROJ 358

BILTEN

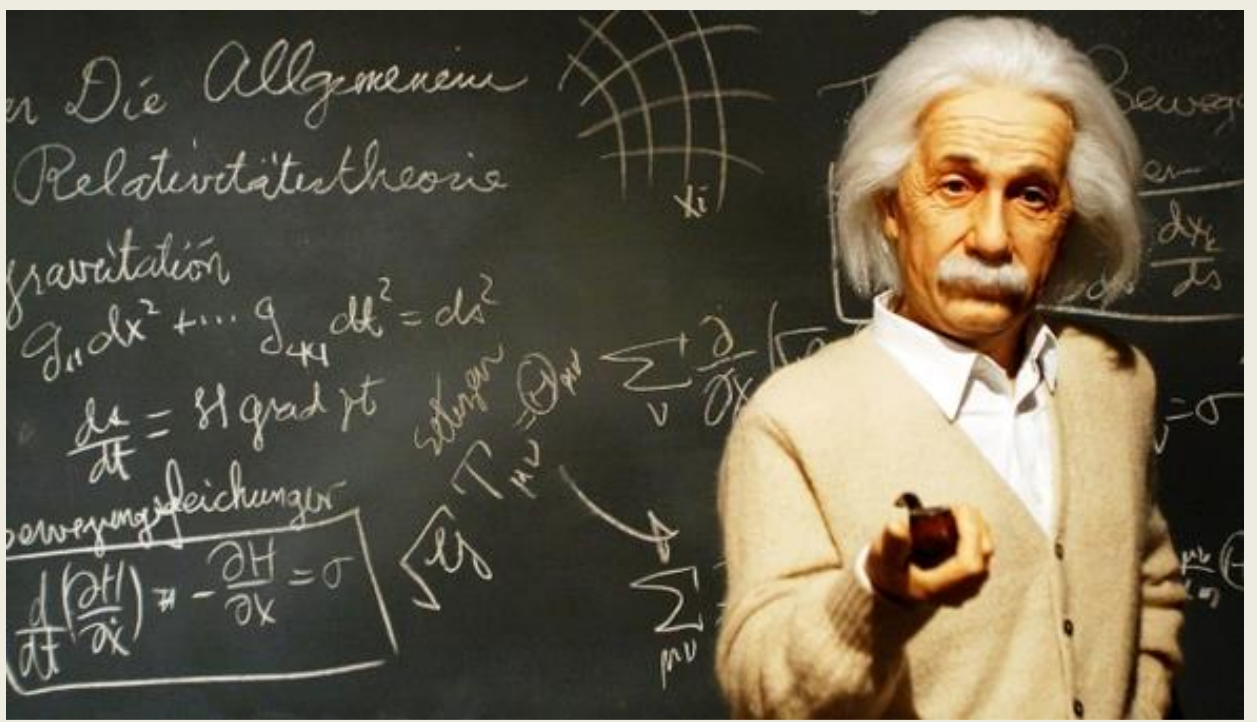
NEDELJA U SVETU ENERGETIKE

MATEMATIKA

ENERGETSKO-KLIMATSKE POLITIKE EU

Reuters: EU razmatra cilj za energetska efikasnost 2030. od ispod 30%

BRISEL – Evropska komisija razmatra opciju da u okviru klimatske i energetske politike za 2030. odredi cilj za energetska efikasnost ispod 30%, saznaje **Reuters** uvidom u jedan od pratećih dokumenata. U nacrt ovog papira stoji da će Komisija predložiti „ambiciozan cilj za energetska efikasnost od 2X odsto“. Iako se ne pominje precizan broj, EU izvori kažu da 2X ukazuje na brojku u rangu dvadesetih. Prema istim izvorima, Komisija je zatražila da joj se pripreme dodatni modeli sagledavanja uticaja smanjenja potrošnje energije od 27 i 29 odsto po privrede 28 zemalja članica, javlja u sredu britanska agencija.

Kako raspodeliti teret EU klimatske politike

MILANO – Ministri prirodne sredine EU zemalja konstatovali su na sastanku u Milanu, 17. jula da je sada potrebno odrediti na koji način će unutar Unije biti distribuiran teret klimatskih ciljeva posle 2020. Ministri su na tom neformalnom sastanku razmatrali varijantu jednog obavezujućeg cilja smanjenja emisije ugljendioksida od 40% i neobavezujućeg cilja povećanja udela obnovljivih izvora energije (OIE) u energetskaom miksu od 27% - i kakve bi posledice u tom slučaju bile po interakciju sa nekim drugim EU sredstvima borbe protiv klimatskih promena. U ovom slučaju, posebno kako bi uticalo na EU šemu trgovine emisija dozvolama (ETS). Cilj smanjenja emisija CO2 biće raspoređen na nivoe obavezujućih meta za pojedine države članice. Resorni EU komesar Connie Hedegaard kazala je na sastanku da bi kriterijum raspodele ovog obavezujućeg cilja morao biti bruto društveni proizvod po stanovniku, troškovna efektivnost, OIE potencijal, napori koje zemlja ulaže u oblasti smanjenja emisija ili postojeće mere štednje energije, prenosi **Europeanvoice**.

Britanski regulator upozorava kompanije zbog prikrivanja energetske informacije

LONDON – Britanski energetska regulator Ofgem upozorio je javne kompanije da „pravovremeno“ obelodanjuju informacije sa energetske tržišta kako u suprotnom ne bi ostvarivale nezakonitu prednost prikrivajući informacije o stanju svojih proizvodnih kapaciteta od ostalih učesnika na tržištu. Ofgem navodi da informacije o promenama u proizvodnim kapacitetima energetske kompanije moraju biti objavljene najkasnije jedan sat posle promene. U protivnom, kompanija može da ostvari nepravednu prednost kupovinom energije po nižim cenama pre nego što tržište uvidi da postoji manjak u ponudi, prenosi 17. jula *Utility Week*. U okviru EU regulative uvedene 2011. pod imenom REMIT, proizvođači energije moraju da objavljuju informacije vezane za bilo kakve promene u kapacitetima, ili načinu na koji koriste proizvedenu energiju, kao i situaciju sa skladišnim i prenosnim, odnosno transportnim kapacitetima, kao što su eventualne havarije ili prekidi u radu. Iz ovog sektora industrije se često prigovara da se radi o insajderskim informacijama. Britanski regulator Ofgem nije zadovoljan načinom na koji tamošnje kompanije sprovode REMIT, pa je saopštio da je pokrenuo pregled stanja u tom sektoru.

London zahteva oštrije politiku trgovine emisijama dozvolama

LONDON – Iz Britanske vlade je saopšteno da London želi oštrije reforme EU sistema trgovine dozvolama za emisije CO2 (Emissions Trading System - ETS) od mera koje je su predložile Evropska komisija i Nemačka, zahtevajući trajno povlačenje stotina miliona trenutno zamrznutih dozvola. Komisija je u januaru

European Union Emission Trading Scheme (EU ETS)

predložila da se počev od 2021. uspostavi mehanizam nazvan rezerva stabilnosti tržišta (market stability reserve – MSR), koji bi

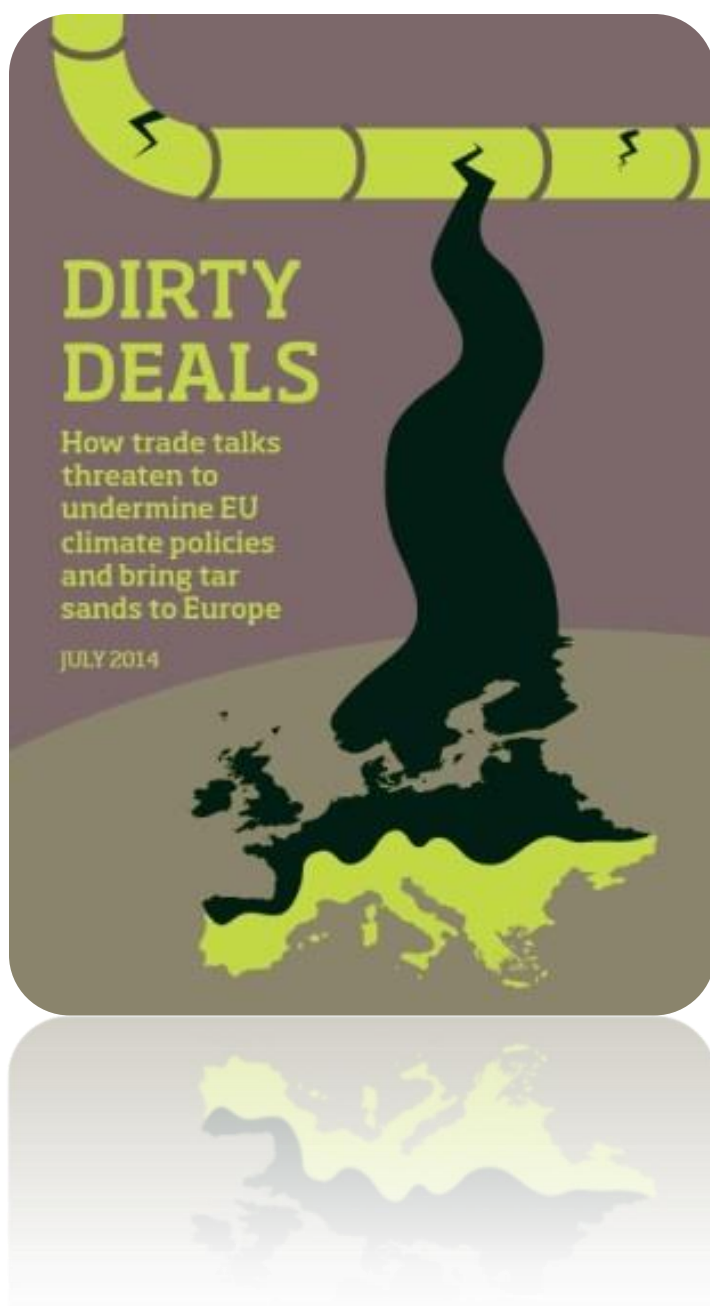
regulisao odobravanje dozvola u okviru sistema ETS. MSR ima za cilj da ubrza smanjivanje viška od preko dve milijarde dozvola (jedna dozvola važi za emisiju 1 tone CO2). Britanija 16. jula, u izveštaju vezanom za njeno gledanje na četvrtu fazu EU ETS sistema, koja se odnosi na period od 2021. do 2030. godine, predlaže da se trajno otkaže korišćenje „jednog značajnog broja“ viška dozvola, ne precizirajući pri tom obim ove mere. London takođe proučava posledice odvojenog predloga Nemačke da se početak primene MSR mehanizma pomeri četiri godine unapred, 2017. Nemačka želi da se 900 miliona dozvola čije je izdavanje EU ovog proleća zamrzla, direktno stavi u rezervu, umesto da se postepeno vraćaju na tržište, kako je predložila Komisija. Vlada u Londonu je prošle srede takođe zatražila da se, po njihovom isteku 2020. godine, generalno preispitaju EU pravila kojima se kompanijama iz teške industrije omogućava besplatno dobijanje emisijama dozvola. *Reuters*

Američki funkcioner: Nećemo zbog EU ukidati zabranu na izvoz nafte

VAŠINGTON – Visoki funkcioner ministarstva trgovine SAD i ambasador te zemlje u Svetskoj trgovinskoj organizaciji (WTO) odbacio je mogućnost liberalizacije izvoza američke sirove nafte, kao pomoć rešavanju problema energetske zavisnosti Evrope od Rusije. Michael Punke je u sredu rekao da SAD neće menjati domaće energetske zakone u sklopu trgovinskog dogovora sa Evropskom unijom. Upitan da li će SAD osloboditi restrikcije na izvoz sirove nafte, Punke je rekao novinarima: „Nećemo mentati domaće energetske zakone u tom (SAD-EU pregovori o trgovini) kontekstu“, prenosi Reuters. EU ne kriju da je jedan od njihovih predloga u sklopu tekućih pregovora o trgovinskom sporazumu sa SAD i oslobađanje izvoza američke nafte, zamrznutog od naftne krize 1972.

SAD optužene da pritiska EU radi izmene Direktive o kvalitetu goriva

AMSTERDAM – Globalna ekološka grupacija Prijatelji Zemlje Evrope (Friends of the Earth Europe) optužila je Vašington da u tekućim trgovinskim pregovorima sa Evropskom unijom teži trajnom blokiranju EU predloga klimatske politike, sa ciljem da primora evropske države da u prvom redu odobre uvoz američke (i kanadske) prljave teške nafte. Evropska naftna privreda je u više navrata izražavala zabrinutost zbog najava zaoštavanja Direktive o kvalitetu goriva (FQD), kojom se teži gradualnom uvođenju sve čistijih goriva u saobraćajnom sektoru Starog kontinenta. Ekološka grupacija u izveštaju Prljavi poslovi (Dirty Deals) objavljenom 17. jula ukazuje da je evropski naftni sektor sada našao novog saveznika i izgleda uspeo da ubedi američku administraciju da u pregovorima sa EU insistira na trajnom blokiranju primene ovih standarda. Favorizujući izvoz svoje prljave nafte dobijene iz tzv. naftnih pešćara u provinciji Alberta, kanadska vlada još od 2009. vrši pritisak na EU, protiv koje je podnela i tužbu Svetskoj trgovinskoj organizaciji zbog obeležavanja kanadske teške nafte kao prljavog energenta.

Sud naredio EU da rehabilituje iransku tankersku kompaniju, ali ...

LONDON – Glavna iranska naftna tankerska kompanija NITC biće još neko vreme suočena sa problemom pristupa evropskim lukama, obezbeđenja inostranih osiguranja i prevazilaženja drugih zapadnih sankcija, uprkos tome što je jedan od vodećih sudova anlurao njen status na crnoj listi EU. Iran i svetske sile su u

novembru postigle dogovor o labavljenju režima sankcija, ali je nastavak restrikcija vezanih za brodski transport nafte i osiguranje onemogućio želju Irana da se vrati na nivo ranijeg izvoza nafte od dva miliona barela na dan, piše 14. jula Reuters. Opšti sud sa sedištem u Luksemburgu, drugi po nadležnosti u EU, početkom jula je dao za pravo žalbi NITC da je pod režimom sankcija, iako se radi o firmi u privatnom vlasništvu iranskih penzionih fondova. Sud je konstatovao da „ne postoji ni najmanji dokaz koji bi mogao da podrži“ tvrdnje Saveta EU da je NITC pod kontrolom vlade Irana ili da pruža finansijsku podršku državi.

Sud je prihvatio žalbu NITC i naredio EU da (po isteku roka za žalbu od dva meseca) skine sa crne liste iransku kompaniju i isplatio joj sudske troškove. Sa flotom od 37 super i 14 manjih tankera NITC može da transportuje oko 86 miliona barela nafte. U brodarскоj industriji, međutim, navode da je prerano očekivati veliki povratak NITC-a na scenu, jer je i dalje pod udarom američkih sankcija, kao i da EU može uložiti žalbu na odluku suda. Prema njihovim procenama, to se neće desiti za 12 do možda 18 meseci.

IAEA: Iran prema sporazumu uklanja obogaćeni uranijum

BEČ - Iran je počeo da uklanja najosjetljivije zalihe obogaćenog uranijuma u skladu sa prelaznim sporazumom sa šest svetskih sila iz prošle godine, stoji u mjesečnom izveštaju UN agencije za atomsku energiju (IAEA) u koji je **Reuters** imao na uvid u nedelju. Izveštaj pokazuje da je Teheran ispunio uslove iz sporazuma, koji je trebalo da istekne u nedelju ali biti produžen. Produžetak roka ukazuje na teškoće s kojima se pregovarači suočavaju u konačnom rešenju spora, iako je Iran ispunio uslove iz prelaznog sporazuma, navodi Reuters pozivajući se na izveštaj IAEA. Prema sporazumu od 24. novembra prošle godine, Iran je zaustavio najsporniji deo svog nuklearnog programa, obogaćivanje uranijuma do fizijske koncentracije od 20 odsto. Takođe se obavezao da u roku od pola godine razredi ili pretvoriti u oksid preostale zalihe tog materijala, što je prema raportu IAEA takođe ispunio.

Brisel odložio odluku o proširenju korišćenja gasovoda Opal

BRISEL – Evropska komisija (EK) je saopštila u sredu da na neodređeni rok odlaže odluku o eventualnom odobrenju Rusiji da proširi korišćenje kapaciteta gasovoda Opal (povezanog na magistralni gasovod Severni tok) u severoistočnoj Nemačkoj, iako bi tom dozvolom poboljšala snabdevanje centralne Evrope gasom. Gaspromu je korišćenje tog gasovoda ograničeno zbog EU zakona o sprečavanju snabdevača da dominantno koriste infrastrukturu, iako u ovom slučaju niko drugi ne koristi, niti to namerava, rezervni

transportni kapacitet Opala. Portparolka EK Sabine Berger formalno je odluku obrazložila tehničkim razlozima i dodala da je teško odrediti rok kada će odgovor Gaspromu biti saopšten. Iz ruskog ministarstva energije je, međutim, rečeno da je odluka odložena do sredine septembra. Kapacitet Severnog toka je 55 milijardi kubnih metara gasa godišnje, ali Gasprom transportuje tek polovinu toga. Opal omogućava povezivanje Severnog toka sa Češkom Republikom i raspolaže kapacitetom od 36 mlrd m³, ali se u poslednje tri godine takođe koristi

samo 50%. *Reuters*

POSLOVI

Turska: Nuklearni program do 2023. koštaće 70 milijardi dolara

ANKARA – Ukupna cena turskih planova gradnje nuklearnih elektrana premašiće 70 milijardi dolara do 2023. godine, prenosi tamošnja novinska agencija Anadolu procenu iz resornog parlamentarnog odbora. Čelnik odbora za energiju Halil Mazicioğlu rekao je za agenciju da je cilj Turske da oba projekta nuklearni, Akkuyu i Sinop budu završena do 2023. do kada bi krenula i gradnja treće elektrane. Sa ovim trećim projektom, o kome nisu saopštene pojedinosti, suma turskog nuklearnog programa premašila bi 70 milijardi dolara, rekao je sagovornik Anadolu. Rekao je da paralelno moraju da se usvoje i odgovarajuća zakonska rešenja, počev od formiranja Generalne direkcije za nuklearnu energiju. NE Akkuyu će da gradi i njom rukovodi ruski Rosatom na mediteranskoj obali Turske, dok vlasti iz Ankare planiraju da drugu NE, takođe sa četiri reaktora, podignu u crnomorskoj luci Sinop u saradnji sa francusko-japanskim konzorcijumom. Treća nuklearna bi trebalo da bude podignuta od strane isključivo turskih kompanija.

Gasprom: Diverzifikacija izvoza

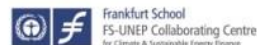

MOSKVA – Odbor direktora Gasproma odobrio je kompanijinu politiku diverzifikacije izvoznih pravaca prirodnog gasa i dodatne mere sa ciljem jačanja pouzdanosti snabdevanja evropskog tržišta gasom, saopšteno je iz ruske firme. Gasni gigant istovremeno navodi da iz projekta gasovoda Južni tok prvi gas treba da stigne do kupaca krajem 2015. „Potpisani su svi ugovori za izgradnju prve dve offshore deonice, a finalne investicione odluke su usvojene u Bugarskoj, Srbiji, Mađarskoj i Austriji“, dodaje se u saopštenju. Kompanija navodi da su enjene glavne odrednice za izvoz utečnjelog prirodnog gasa tržišta Južne i Srednje Amerike, Bliski istok, Indija, evropske države koje ne dobijaju gasovodom gas od Gasproma (Španija, Portugalija, Irska) i druga tržišta u Evropi. LNG će se isporučivati iz projekta Baltic LNG. Gasprom takođe navodi da razmatra puteve proširenja oblika swap LNG-LNG dogovora, prenosi *Natural Gas Europe*.

OBNOVLJIVI IZVORI ENERGIJE

Globalne investicije u čistu energiju porasle za 33%

NJUJORK - Globalne investicije u čistu energiju porasle su u drugom tromesečju 2014. prvenstveno zahvaljujući velikim solarnim i vetroenergetskim projektima, ali i instalacijama malih krovnih solarnih fotonaponskih sistema. *Bloomberg New Energy Finance* javlja da su o odnosu na prvi kvartal ove godine investicije porasle za 33%, a u odnosu na isto razdoblje prošle godine za 9%. Ulaganja u OIE su u ovom kvartalu premašila 63 milijarde dolara. Najveće investicije u ovom razdoblju su 3.8 milijardi dolara vredna offshore vetroelektrana Gemini snage 600 MW koja se gradi u holandskim vodama Severnog mora, izraelski projekat koncentrisane solarne elektrane Ashalim 1 vredan 818 miliona dolara, snage 121 MW i 647 miliona dolara skup 252 MW vetropark Cemex Ventika u Meksiku. Kina je ukupno najveći ulagač u obnovljive izvore energije sa 19.3 milijardi dolara investicija, dok su u istom razdoblju evropska ulaganja iznosila 14 milijardi dolara, a američka 10.6 milijardi dolara.

Bloomberg
NEW ENERGY FINANCE

Vrdoljak: Krajem godine ugovor za TE Plomin C

ZAGREB - Za izgradnju trećeg bloka hrvatske TE Plomin konkurišu tri ozbiljna investitora, rekao je

tamošnji ministar privrede Ivan Vrdoljak dodajući da će ugovor biti potpisan krajem godine, posle čega kreće faza projektovanja. Već u drugoj polovini 2015. očekuje se početak radova, najavljuje ministar u razgovoru za **Glas Istre**. Vrdoljak upozorava da je hrvatska javnost „potpuno dezinformisana“ o ekološkim efektima ulaganja u ovu termoelektranu na ugalj. „Danas termoelektrane rade na temelju vrhunskih tehnologija, imate ih u centru Ljubljane, u Parizu se nalazi nuklearna. Pre svega smo insistirali na

vrhunskoj tehnologiji kako ni u kojem segmentu ne bi bilo ugroženo zdravlje ljudi. Plomin nije nikakav ubica i stvarno više ne znam kako se da se borim protiv takvih dezinformacija osim upornim ponavljanjem argumenata i činjenica“, zaključuje Vrdoljak.

Bugarska elektroprivreda u velikim gubicima

SOFIJA - Gubici bugarske državne elektroenergetske kompanije NEK porasli su za 43% u 2013. godini, pokazao je izveštaj državne revizije. Dok su 2012. iznosili 51 mil. eva, u 2013. su bili 72,7 mil.

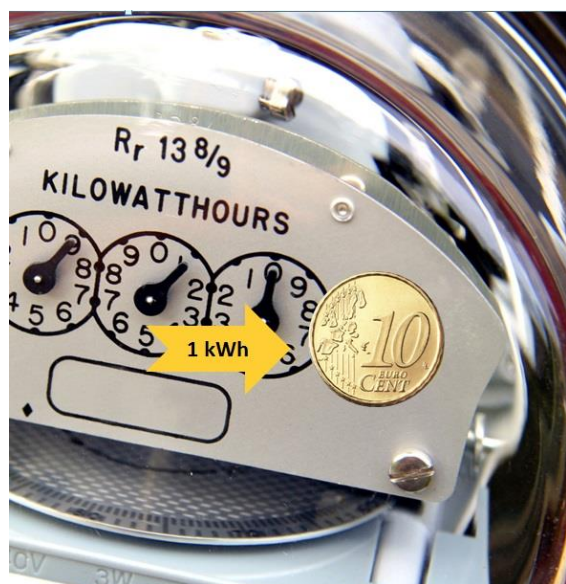
evra. Dugovanja NEK-a prema raznim dobavljačima energije udvostručila su se na oko 300 mil. eva, ali su se i potraživanja udvostručila, na oko 264 mil. eva. Najveći deo dužnika NEK-u su distributeri električne energije koji dug ne priznaju, već se pravdaju pogrešno interpretiranim propisima. Ukupni akumulirani dugovi NEK-a u 2013. godini su dostigli iznos od 1,38 mlrd. eva, oko 250 mil. eva više nego na kraju 2012, pišu sofijske **Novinite**.

Turska i italijanska kompanija u trci za posao gasifikacije Skoplja

SKOPLJE – Dve kompanije, turska Aksoy Energy i italijanska CPL Concordia ušle su u završnu fazu izbora izvođača 100 miliona evra vrednog posla gasifikacije Skoplja. Ministarstvo transporta Makedonije će u septembru izabrati partnera u tom poslu, a početak gradnje se očekuje na startu iduće godine. Prema uslovima ugovora, privatni partner će izgraditi i rukovoditi gasnom distributivnom mrežom u glavnom gradu Makedonije, uz pravo da ubire profit u tom poslu u periodu od narednih 20 godina. Iza toga, mreža prelazi u javno vlasništvo. Aksoy Energy je najveći privatni distributer gasa u Turskoj, gde ima više od pola miliona potrošača. CPL Concordia je multinacionalna grupa sa 1.600 zaposlenih i 80 kompanija. Distribuirala 45 miliona kubnih metara gasa i kondenzata gasa u 135 mesta godišnje. **BalkanInsight**

CG: Struja poskupljuje 0,94 odsto

PODGORICA - Struja za domaćinstva sa dvotarifnim brojlilima u Crnoj Gori od 1. avgusta poskupeće 0,94 odsto, a sa jednotarifnim 0,18 odsto, objavljeno je na sajtu Regulatorne agencije za energetiku (RAE). Kilovat sat trenutno košta 8,4 centa bez PDV-a, pa će nakon poskupljenja od 0,94 odsto iznositi 8,47 centi. Sa PDV-om kWh koštaće 10,08 centi, umesto dosadašnjih 9,95 centi. Struja je, prema prvobitnim projekcijama RAE, od 1. avgusta trebalo da poskupi 5,69 odsto. Nove cijene struje važiće do kraja jula naredne godine. Kod ostalih potrošača priključenih na 0,4 kilovoltnu mrežu (kV), cene će biti manje 1,74 odsto. "Kod potrošača priključenih na 35 kV sniženje cena iznosiće 1,21 odsto, a kod potrošača priključenih na deset kV doći će do

pojeftinjenja 2,14 odsto, odnosno na nivou distribucije smanjenje iznosi 0,01 odsto", navodi se u saopštenju RAE. **elektroenergetika.info**

Hrvatska: Otvoreno javno nadmetanje za istraživanje ugljikovodika na kopnu

OSIJEK – Hrvatska je u petak otvorila javni konkurs za odobravanje koncesija za istraživanje i proizvodnju nafte i gasa na kopnu, prvom u nizu tendera za ukupno šest blokova na području Drave, istočne Slavonije i Save. Tender za dodelu koncesija zatvara se 18. februara 2015. godine. Ministar privrede Hrvatske Ivan Vrdoljak je na press konferenciji u Osijeku najavio da će se prvi koncesijski ugovori potpisati najkasnije do kraja juna iduće godine. Predsednica Agencije za ugljikovodike Barbara Dorić navela je da se u Hrvatskoj nafta i gas aproizvode na kopnu više od 40 godina, ali je zbog nedovoljnog ulaganja u istraživanja proizvodnja od 2007. do 2013. godine prosečno padala za 30 odsto. Kazala je da će ključni kriterijum kod ocenjivanja ponuda biti investicije, odnosno koliko se bušotina planira. **Croenergo**